

Nr 1 2003 - Skogsjärvar på frammarsch i Västernorrland

Skogsjärvar på frammarsch i Västernorrland

Sakta men säkert ökar antalet rovdjur i Sverige. De av regering fastställda etappmålen ser därmed ut att kunna nås inom en överskådlig framtid även om järven ser ut att få det svårast. Den är sedan länge (1969) fridlyst men trots detta har antalet järvar inte ökat i den omfattning man hade väntat sig. Den hårda jakten på järv i Sydnorge försvårar eller nästan omöjliggör möjligheten för en invandring till Sverige och dess sydligaste järvbestånd. Det finns dock ett område eller egentligen två områden där järven är accepterad och där den kan föröka sig i den takt den själv förmår. I Mottiland (finnskogarna i södra Västernorrland) och nord-västra Gävleborg har skogslevande järvar etablerat sig. Det är så kallade utskogar, det vill säga skogarna längst bort på markerna, långt från bebyggelsen, något som väl var särskilt talande förr i världen, men som fortfarande stämmer på de här delarna av skogen. Här ses järven idag som något naturligt. Det är främst jägare som kommer i kontakt med dem och särskilt de med hundar. Många är de rapporter som beskriver hur järven flytt undan jakthundar upp i ett träd. Lika självklart som att den "träar" vid hundmötet är det att varje gång hunden kopplas, hoppar järven som på ett kommando ner och försvinner.

DE FÖRSTA TECKNEN på att järven under modern tid åter börjat etablera sig i södra Norrlands skogsland, finner man i rapporter från 1983. I januari och februari det året finns tre rapporter om järvspår i Ånge kommun, Medelpad. Sedan dröjde det till 1990 innan det rapporterades om järv igen. Även då kom rapporten från Ånge kommun. Enstaka uppgifter finns sedan från 1992 och 1993 men från och med 1994 blir järvrapporterna från allmänheten allt vanligare. 1995 bildar några rovdjursintresserade och på järv nyfikna personer, en lokal rovdjursförening. Sedan den dagen har järvarna i området från Ljungan i norr till Ramsjö-Hennan i söder följts av föreningens medlemmar med en entusiasm som för många har varit svår att förstå.

ENTUSIASMEN UTMYNNADE i att projekt skogsjärv startades med hjälp av Naturvårdsverket, Världsnaturfonden och Svenska rovdjursföreningen men även Jägareförbundet Gävleborg. Föreningen fungerade som medelsförvaltare och dess medlemmar som järvspårare. Rune Wiklund har spelat en betydande roll i detta arbete genom sin drivkraft men också Lennart Nilsson har spelat en viktig roll, kanske den viktigaste då han varit "kittet" i föreningen ända till uppgåendet i Svenska rovdjursföreningen 2002. Utan Rune Wiklunds drivkraft och Lennart Nilssons nyfikenhet och känsla för rovdjurens beteende hade nog aldrig den första föryngringen av järv i Mottiland konstaterats.

15 mil norr om Mottiland, i den del av Västernorrland som Ångermanland utgör, följer man skogslevande järvar med samma entusiasm som i de södra delarna av länet. Det är ett område som liknar de sydligaste delarna av länet, glesbebyggt, kärvt och relativt högt över havet. Här sker spårning och inventering i Naturskyddsföreningens regi.

Något som väsentligt skiljer den delen av länet mot den södra är att järvområdet ligger väster om stambanan och därmed inom renarnas vinterbetesland. Idag finns inga tecken på negativ förföljelse i det området men samtidigt har inga järvdödade renar hittats heller!

I den nordliga "populationen" har järvarna ungefär samma historia som i de södra delarna av Västernorrland. Från början av 90-talet finns en del strörapporter men från 1995 börjar det bli

allt tydligare att ett antal järvar hade etablerat sig i området. Det är bara en tidsfråga innan den första föryngringen konstateras även i detta område.

Att konstatera föryngring är i denna del av Sverige besvärligt då snöns kamp mot solen inte alltid räcker till för att man som järvspårare skall finna det man söker. Många är de gånger då järvlöpan saktar tår bort framför skidspetsarna och man villrådlig blir stående på någon myr eller tät granskog.

Sedan vårvintern 2001 gjorde nya möjligheter att inventeringen fick en annan inriktning. Vi kom då att aktivt söka efter framförallt järvens spillning för att sedan skicka den till Eva Hedmark på EBC vid Uppsala universitet för DNA-analys. Där kan man med hjälp av DNA sedan individ- och könsbestämma järvarna. Arbetet blev från den stunden betydligt intressantare.

I DEN SÖDRA "populationen" har det under vintersäsongen 2001/2002 konstaterats sju individer och där könsfördelningen var fyra hanar och tre honor.

I den norra "populationen" har vi en hane och tre honor. Mycket talar dock för att ytterligare en sedan tidigare konstaterad hona finns i området. Det finns således minst elva kanske tolv järvar i Västernorrland och i de nordvästligaste delarna av Gävleborg.

KANSKE BLIR DESSA skogslevande järvar en viktig faktor för att nå det av regeringen fastställda etappmålet på 90 föryngringar.

Järvarnas har i de sydligaste delarna av Västernorrland sedan 2002 fått en viktig granne då en varg etablerat sig i mitt i "järvkulan". De kadaverätande järvarna följer redan i hans spår och det vargen lämnar göms kvickt undan av järvarna.

Svenska rovdjursförbundet region Västernorrland har från och med 2003 fått länsstyrelsens uppdrag att svara för inventeringen av järv i den del av länet som Medelpad utgör.

PETER NILSSON